O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI ADLIYA VAZIRLIGI
YURISTLAR MALAKASINI OSHIRISH MARKAZI

"KELISHILGAN"
O‘zbekiston Respublikasi
Adliya vazirligi Huquqiy xizmat
ko‘rsatishni tartibga solish
boshqarmasi boshlig‘i

_______________ D.Umarov

2022-yil 28 - oktabr

"TASDIQLAYMAN"
O‘zbekiston Respublikasi
Adliya vazirligi qoshidagi
Yuristlar malakasini oshirish
markazi direktori

_______________ Sh. Rabiyev

2022-yil 28 - oktabr

"BOSHQA XO‘JALIK YURITUVCHI SUB’EKTLAR YURIDIK XIZMATI XODIMLARINING (YURISKONSULTLAR) MALAKASINI OSHIRISH" KURSI BO‘YICHA

O‘QUV DASTURI

(malaka oshirish)

O‘quv dasturi Yuristlar malakasini oshirish markazi O‘quv va ilmiy-uslubiy Kengashining 2022-yil ___ ____________-dagi yig‘ilishida muhokama qilingan va ma’qullangan
(___-sonli bayonnoma)

“Boshqa xoʻjalik yurituvchi sub’ektlar yuridik xizmati xodimlarining (yuriskonsultlar) malakasini oshirish”
OʻQUV KURSINING MAZMUNI

I. Kirish

Mamlakatimizda davlat organlari va tashkilotlari faoliyatini, ayniqsa oʻrta va quyi boʻgʻinda huquqiy jihatdan ta’minlash hamda ularga sifatli va professional yuridik xizmat koʻrsatishga qaratilgan islohotlar bosqichma-bosqich amalga oshirilmoqda.

Shu bilan birga, sohaga tajribali kadrlarning jalb qilinishidagi kamchiliklar hujjatlar loyihalarining iqtisodiy, moliyaviy va huquqiy ekspertizadan oʻtkazilishi sifatiga salbiy ta’sir koʻrsatmoqda. Natijada qabul qilinayotgan qarorlar va boshqa hujjatlar koʻp hollarda joylarda jismoniy va yuridik shaxslarning e’tirozlariga sabab boʻlmoqda.

Shu bois, xoʻjalik boshqaruv organlari va tashkilotlari faoliyatida qonuniylikni yanada mustahkamlash hamda ularning xodimlari huquqiy madaniyatini oshirish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Oʻquv dasturi Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 19-yanvardagi “YUridik xizmat faoliyatini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari toʻgʻrisida”gi PQ-2733-son qarori hamda 2021-yil 10-fevraldagi PF–6166-son “Qonun hujjatlarni ijrosini samarali tashkil etishda davlat boshqaruvi organlari va mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlari rahbarlarining shaxsiy javobgarligini kuchaytirishga doir qoʻshimcha chora-tadbirlar toʻgʻrisida”gi Farmonlarida belgilagan talablarga mos keladi.

II. Kursning maqsadi

Xoʻjalik boshqaruv organlari yuridik xizmati xodimlarining (yuriskonsultlar) quyidagi yoʻnalishlar boʻyicha nazariy bilimlarini oshirish, koʻnikmalarini rivojlantirish:

1-modul boʻyicha: “Yuridik xizmat faoliyatini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari toʻgʻrisida”gi PQ-2733-son Prezident qaroriga koʻra yuridik xizmatlarning qonun ustuvorligini tia’minlashga doir funksiyalari, jismoniy va yuridik shaxslar murojaatlarini koʻrib chiqishda qonuniylikni ta’minlash borasidagi yuridik xizmatning funksiyalari, korrupsiyaga qarshi kurashish sohasidagi davlat siyosatining asosiy yoʻnalishlari hamda uni amalga oshirishda yuridik xizmatning roli hamda yuridik xizmat faoliyatida hujjatlar loyihalarining yuridik texnikasi.

2-modul boʻyicha: Oʻzbekiston Respublikasining “Ma’muriy tartib-taomillar toʻgʻrisida”gi qonunning, Ma’muriy sud ishlarini yuritish toʻgʻrisidagi kodeksining mazmun-mohiyati, Oʻzbekiston Respublikasining iqtisodiy-protsessual, fuqarolik-protsessual jinoyat-protsessual va Oʻzbekiston Respublikasi jinoyat va ma’muriy javobgarlik toʻgʻrisidagi qonunchiliklariga kiritilgan oxirgi oʻzgartish va qoʻshimchalar.

3-modul boʻyicha: mehnat haqidagi qonunchilikka rioya etilishi va mehnat intizomini mustahkamlashda yuridik xizmatning oʻrni, jamoa shartnomasi va ichki mehnat tartibi qoidalarini ishlab chiqish hamda ijrosini ta’minlashda yuridik xizmatning ishtiroki, mehnat shartnomasini tuzish, unga oʻzgartirish kiritish va bekor qilishning ayrim masalalari, oʻrindoshlik asosida ishlashning oʻziga xos xususiyatlari, ishga tiklash haqidagi nizolarni sudda koʻrishning alohida xususiyatlari hamda yangi tahrirdagi Mehnat kodeksidagi yangiliklar.

4-modul boʻyicha: kompleks tadbirkorlik litsenziyasi shartnomasi va uning asosiy qoidalari, elektron hisoblash mashinalari uchun yaratilgan dasturlar va ma’lumotlar bazalarining huquqiy himoyasi, oshkor etilmagan axborot (nou-xau) va uni muhofaza qilish masalalari hamda internetda intellektual mulk huquqlarini huquqiy himoya qilish muammolari, internet jahon axborot tarmogʻidagi faktlarni tasdiqlash.

5-modul boʻyicha: yuridik xizmatlarning shartnomalarni tuzish, bajarish, oʻzgartirish va bekor qilishga oid funksiyalari, shartnomaviy munosabatlardan kelib chiqadigan majburiyatlarni bajarilishini ta’minlashda yuridik xizmatning oʻrni, yuridik xizmat tomonidan mulkni saqlash boʻyicha huquqiy ta’minlash ishlarini tashkil qilish, yuridik xizmatning da’vo ishlarini olib borish, mulkiy va

boshqa manfaatlarni huquqiy himoya qilish funksiyasi hamda yuridik xizmatning tekshirishlar, taftishlar va xatlovlarda hamda ularga oid hujjatlar boʻyicha huquqiy xulosalar berishdagi ishiroki.

6-modul boʻyicha: inson huquqlarini himoya qilish boʻyicha xalqaro va milliy mexanizmlar, milliy qonunchilik va xalqaro mehnat standartlarga muvofiq kafolatlangan mehnat huquqlarini ta’minlash masalalari, xalqaro shartnomalarning Oʻzbekiston Respublikasi huquqiy tizimidagi ahamiyati hamda xalqaro arbitraj va Arbitraj kelishuvi.

7-modul boʻyicha: Yuridik xizmatlar faoliyatida shaxslararo munosabatlar va muloqot psixologiyasi hamda nizoli vaziyatlar va jamoda nizolarni hal etishning samarali usullari.

III. Kursning vazifalari

Davlat organlari va mahalliy davlat hokimiyati yuridik xizmati xodimlarining (yuriskonsultlar) quyidagi yoʻnalishlar boʻyicha nazariy bilimlarini oshirish, koʻnikmalarini rivojlantirish:

Qonun ustuvorligini ta’minlashda yuridik xizmatlarning roli;

Ma’muriy tartib taomillar va protsessual qonunchilikni qoʻllashning oʻziga xos xususiyatlari;

Mehnat qonunchiligiga rioya etilishi bilan bogʻliq masalalar;

Intellektual mulk huquqi ob’ektlarining huquqiy muhofazasi;

Shartnomaviy-huquqiy va talabnoma-da’vo ishlarini yuritish, mulkiy hamda boshqa manfaatlarni himoya qilinishini ta’minlash;

Yuridik xizmatlar faoliyatida xalqaro-huquqiy standartlar;

Yuridik xizmat xodimlariga qoʻyiladigan zamonaviy talablar

IV. Yuriskonsultlarning bilim, koʻnikmalariga (kompetentlik) qoʻyiladigan kasbiy malaka talablari

Quyidagilar oʻquv dasturini oʻzlashtirgan tinglovchilarga qoʻyiladigan kasbiy malaka talablari hisoblanadi:

qonunlar va boshqa normativ-huquqiy hujjatlar ijrosini tashkil eta olish koʻnikmalariga ega boʻlish;

murojaatlar bilan ishlash, ish yuritish va ijro intizomini ta’minlash koʻnikmalariga ega boʻlish;

huquqiy targʻibot va aholining huquqiy savodxonligini oshirishga doir faoliyatni amalga oshirish koʻnikmalariga ega boʻlish;

faoliyatida korrupsiya va manfaatlar toʻqnashuvini oldini olish boʻyicha zarur bilimlarni egallash;

oʻz ish faoliyati samaradorligini oshirish uchun zamonaviy axborot texnologiyalari va “Elektron hukumat” tizimidan samarali foydalana olish koʻnikmalariga ega boʻlish;

ma’muriy tartib-taomillar toʻgʻrisidagi qonunchilik hujjatlarini mohiyatini bilish;

yuridik nutq, notiqlik va yozma nutq mahoratiga ega boʻlish;

muloqot psixologiyasining ish faoliyatida oʻrni va ahamiyati hamda jamoadagi konfliktli vaziyatlar, ularni bartaraf etish imkoniyatlari haqida bilish;

xizmat koʻrsatayotgan davlat organ va tashkilotining mulkiy va boshqa manfaatlarini ishonchli himoya qilinishini ta’minlay olish koʻnikmalariga ega boʻlish.

V. Kutilayotgan natijalar

Kurs yakunida tinglovchilar qonun ustuvorligini ta’minlashda yuridik xizmatlarning roli, ma’muriy tartib taomillar va protsessual qonunchilikni qoʻllashning oʻziga xos xususiyatlari, mehnat qonunchiligiga rioya etilishi bilan bogʻliq masalalar, intellektual mulk huquqi ob’ektlarining huquqiy muhofazasi, shartnomaviy-huquqiy va talabnoma-da’vo ishlarini yuritish, mulkiy hamda boshqa manfaatlarni himoya qilinishini ta’minlash, yuridik xizmatlar faoliyatida xalqaro-huquqiy standartlar hamda yuridik xizmat xodimlariga qoʻyiladigan zamonaviy talablarga oid nazariy bilimlar va amaliy koʻnikmalarni egallaydilar.

“Boshqa xo‘jalik yurituvchi sub’ektlar yuridik xizmati xodimlarining (yuriskonsultlar) malakasini oshirish” o‘quv kursining

MAVZULAR REJASI

№	Modul va mavzular nomi	Mashg‘ulotlarga ajratilgan soatlar			
		Ma’ruza	Seminar-treing	Amaliy mashg‘ulot	Jami
1-modul. Qonun ustuvorligini ta’minlashda yuridik xizmatlarning roli					
1.	“Yuridik xizmat faoliyatini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-2733-son Prezident qaroriga ko‘ra yuridik xizmatlarning qonun ustuvorligini tia’minlashga doir funksiyalari	-	2	-	**2**
2.	Jismoniy va yuridik shaxslar murojaatlarini ko‘rib chiqishda qonuniylikni ta’minlash borasidagi yuridik xizmatning funksiyalari	-	2	-	**2**
3.	Korrupsiyaga qarshi kurashish sohasidagi davlat siyosatining asosiy yo‘nalishlari hamda uni amalga oshirishda yuridik xizmatning roli	2	-	-	**2**
4.	Yuridik xizmat faoliyatida hujjatlar (*buyruqlar, shartnomalar va yuridik tusdagi boshqa hujjatlar*) loyihalarining yuridik texnikasi	-	-	2	**2**
2-modul. Ma’muriy tartib taomillar va protsessual qonunchilikni qo‘llashning o‘ziga xos xususiyatlari					
5.	O‘zbekiston Respublikasining “Ma’muriy tartib-taomillar to‘g‘risida”gi qonunning mazmuni va mohiyati	2	-	-	**2**
6.	O‘zbekiston Respublikasining Ma’muriy sud ishlarini yuritish to‘g‘risidagi kodeksining mazmun-mohiyati	2	-	-	**2**
7.	O‘zbekiston Respublikasining iqtisodiy-protsessual hamda fuqarolik-protsessual qonunchiligiga kiritilgan oxirgi o‘zgartish va qo‘shimchalar	2	2	-	**4**
8.	O‘zbekiston Respublikasi jinoyat-protsessual qonunchiligiga kiritilgan oxirgi o‘zgartish va qo‘shimchalar	2	-	-	**2**
9.	O‘zbekiston Respublikasi jinoyat va ma’muriy javobgarlik to‘g‘risidagi qonunchiliklariga kiritilgan oxirgi o‘zgartish va qo‘shimchalar	2	2	-	**4**
3-modul. Mehnat qonunchiligiga rioya etilishi bilan bog‘liq masalalar					
10.	Mehnat haqidagi qonunchilikka rioya etilishi va mehnat intizomini mustahkamlashda yuridik xizmatning o‘rni	-	-	2	**2**
11.	Jamoa shartnomasi va ichki mehnat tartibi qoidalarini ishlab chiqish hamda ijrosini ta’minlashda yuridik xizmatning ishtiroki	-	-	2	**2**
12.	Mehnat shartnomasini tuzish, unga o‘zgartirish kiritish va bekor qilishning ayrim masalalari. O‘rindoshlik asosida ishlashning o‘ziga xos xususiyatlari	2	2	2	**6**
13.	Ishga tiklash haqidagi nizolarni sudda ko‘rishning alohida xususiyatlari	-	2	2	**4**
14.	Yangi tahrirdagi Mehnat kodeksidagi yangiliklar	-	2	-	**2**

4-modul. Intellektual mulk huquqi ob'ektlarining huquqiy muhofazasi					
15.	Kompleks tadbirkorlik litsenziyasi shartnomasi va uning asosiy qoidalari	-	-	2	**2**
16.	Elektron hisoblash mashinalari uchun yaratilgan dasturlar va ma'lumotlar bazalarining huquqiy himoyasi	2	-	-	**2**
17.	Oshkor etilmagan axborot (nou-xau) va uni muhofaza qilish masalalari	-	-	2	**2**
18.	Internetda intellektual mulk huquqlarini huquqiy himoya qilish muammolari, internet jahon axborot tarmog'idagi faktlarni tasdiqlash.	-	-	2	**2**
5-modul. Shartnomaviy-huquqiy va talabnoma-da'vo ishlarini yuritish, mulkiy hamda boshqa manfaatlarni himoya qilinishini ta'minlash					
19.	Yuridik xizmatlarning shartnomalarni tuzish, bajarish, o'zgartirish va bekor qilishga oid funksiyalari	-	2	-	**2**
20.	Shartnomaviy munosabatlardan kelib chiqadigan majburiyatlarni bajarilishini ta'minlashda yuridik xizmatning o'rni	-	2	-	**2**
21.	Yuridik xizmat tomonidan mulkni saqlash bo'yicha huquqiy ta'minlash ishlarini tashkil qilish	-	-	2	**2**
22.	Yuridik xizmatning da'vo ishlarini olib borish, mulkiy va boshqa manfaatlarni huquqiy himoya qilish funksiyasi. Yuridik xizmatning tekshirishlar, taftishlar va xatlovlarda hamda ularga oid hujjatlar bo'yicha huquqiy xulosalar berishdagi ishiroki	-	-	2	**2**
6-modul. Yuridik xizmatlar faoliyatida xalqaro-huquqiy standartlar					
23.	Inson huquqlarini himoya qilish bo'yicha xalqaro va milliy mexanizmlar	2	-	-	**2**
24.	Milliy qonunchilik va xalqaro mehnat standartlarga muvofiq kafolatlangan mehnat huquqlarini ta'minlash masalalari	2	-	-	**2**
25.	Xalqaro shartnomalarning O'zbekiston Respublikasi huquqiy tizimidagi ahamiyati	**-**	2	-	**2**
26.	Xalqaro arbitraj va Arbitraj kelishuvi	**-**	2	-	**2**
7-modul. Yuridik xizmat xodimlariga qo'yiladigan zamonaviy talablar					
27.	Yuridik xizmatlar faoliyatida shaxslararo munosabatlar va muloqot psixologiyasi	2	-	-	**2**
28.	Nizoli vaziyatlar va jamoda nizolarni hal etishning samarali usullari	**-**	-	2	**2**
Yakuniy sinov		-	-	6	**6**
	J A M I:	**22**	**22**	**28**	**72**

O‘QUV MATERIALINING MAZMUNI

1-modul. QONUN USTUVORLIGINI TA’MINLASHDA YURIDIK XIZMATLARNING ROLI
1-mavzu: “Yuridik xizmat faoliyatini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-2733-son Prezident qaroriga ko‘ra yuridik xizmatlarning qonun ustuvorligini tia’minlashga doir funksiyalari. Davlat organlari va tashkilotlari yuridik xizmatlari faoliyatining asosiy yo‘nalishlari. Davlat organlari va tashkilotlarining yuridik xizmati to‘g‘risida Nizom. Yuridik xizmat. Yuridik xizmat faoliyatining asosiy yo‘nalishlari va funksiyalari. Yuridik xizmatning huquqlari, majburiyatlari va javobgarligi. Davlat organlari va tashkilotlarining yuridik xizmati to‘g‘risida Nizomning bajarilishini nazorat qilish. Davlat organlari va tashkilotlari yuridik xizmat xodimlarining martaba darajalari to‘g‘risidagi Nizom.
Manbalar: 1. O‘zbekiston Respublikasining “Jismoniy va yuridik shaxslar murojaatlari to‘g‘risida”gi Qonuni (yangi tahriri). 2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 19-yanvardagi “Yuridik xizmat faoliyatini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-2733-son qarori. **Internet resurslari:** 1. http://lex.uz. 2. http://www.gov.uz.
2-mavzu: Jismoniy va yuridik shaxslar murojaatlarini ko‘rib chiqishda qonuniylikni ta’minlash borasidagi yuridik xizmatning funksiyalari. “Jismoniy va yuridik shaxslarning murojaatlari to‘g‘risida”gi yangi tahrirdagi O‘zbekiston Respublikasi qonunining maqsadi va qo‘llanilish sohasi. Murojaatlarni ko‘rib chiqishning asosiy prinsiplari. Murojaatlarning shakllari va turlari hamda ularga qo‘yiladigan talablar. Jismoniy shaxslarni va yuridik shaxslarning vakillarini qabul qilish tartibi. Xalq qabulxonalari va virtual qabulxonalar hamda ularning asosiy vazifalari, huquq va majburiyatlari. Jismoniy va yuridik shaxslarning murojaat etish huquqlari kafolatlari. Murojaatlarni berish va ularni ko‘rib chiqish tartibi. Nizolarni hal etish. Moddiy zararning o‘rnini qoplash va ma’naviy ziyonni kompensatsiya qilish. Murojaatlar to‘g‘risidagi qonun hujjatlarini buzganlik uchun javobgarlik.
Manbalar: 1. O‘zbekiston Respublikasining “Jismoniy va yuridik shaxslar murojaatlari to‘g‘risida”gi Qonuni (yangi tahriri). 2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 9-yanvardagi “Jamiyatda huquqiy ong va huquqiy madaniyatni yuksaltirish tizimini tubdan takomillashtirish to‘g‘risida”gi PF-5618-sonli Farmoni. **Internet resurslari:** 1. http://lex.uz. 2. http://www.gov.uz.
3-mavzu: Korrupsiyaga qarshi kurashish sohasidagi davlat siyosatining asosiy yo‘nalishlari hamda uni amalga oshirishda yuridik xizmatning roli. Korrupsiya tushunchasi, turlari, sabablari va ijtimoiy xavfliligi. Korrupsiyaga qarshi kurashish sohasidagi davlat siyosatini amalga oshirishga qaratilgan normativ hujjatlar. Korrupsiyaga qarshi kurashish sohasidagi davlat siyosati va uni amalga oshirish mexanizmlari. Korrupsiyaviy huquqbuzarliklar uchun javobgarlik. Korrupsiyaga qarshi kurashish sohasidagi davlat siyosatini amalga oshirishda yuridik xizmatning o‘rni.
Manbalar: 1. O‘zbekiston Respublikasining “Korrupsiyaga qarshi kurashish to‘g‘risida”gi Qonuni. 2. O‘zbekiston Respublikasining Jinoyat kodeksi. 3. O‘zbekiston Respublikasining Ma’muriy javobgarlik to‘g‘risidagi kodeksi. 4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 29-iyundagi PF-6013-sonli “O‘zbekiston Respublikasida korrupsiyaga qarshi kurashish tizimini takomillashtirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi Farmoni.

5. Oʻzbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 31-dekabrdagi 829-sonli "Korrupsiyaga oid huquqbuzarlik haqida xabar bergan yoki korrupsiyaga qarshi kurashishga boshqa tarzda koʻmaklashgan shaxslarni ragʻbatlantirish tartibi toʻgʻrisidagi nizomni tasdiqlash haqida"gi qarori.

6. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 6-iyuldagi PF-6257-sonli "Korrupsiyaga qarshi murosasiz munosabatda boʻlish muhitini yaratish, davlat va jamiyat boshqaruvida korrupsiyaviy omillarni keskin kamaytirish va bunda jamoatchilik ishtirokini kengaytirish chora-tadbirlari toʻgʻrisida"gi Farmoni.

7. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 6-iyuldagi PQ-5177-sonli "Korrupsiyaga qarshi kurashish faoliyatini samarali tashkil etishga doir qoʻshimcha chora-tadbirlar toʻgʻrisida"gi qarori.

8. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 12-yanvardagi PQ-81-sonli "Korrupsiyaga qarshi kurashish ishlarining samaradorligini reyting baholash tizimini joriy etish chora-tadbirlari toʻgʻrisida"gi qarori.

9. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 11-maydagi PQ-240-sonli "Davlat boshqaruvi sohasida korrupsiyaviy xavf-xatarlarni bartaraf etish mexanizmlarini takomillashtirish va ushbu sohada jamoatchilik ishtirokini kengaytirish chora-tadbirlari toʻgʻrisida"gi qarori.

10. Oʻzbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 31-dekabrdagi 829-son "Korrupsiyaga oid huquqbuzarlik haqida xabar bergan yoki korrupsiyaga qarshi kurashishga boshqa tarzda koʻmaklashgan shaxslarni ragʻbatlantirish tartibi toʻgʻrisidagi nizomni tasdiqlash haqida"gi qarori.

Internet resurslari:

1. http://lex.uz.
2. http://www.gov.uz.
3. https://anticorruption.uz/uzc.

4-mavzu: Yuridik xizmat faoliyatida hujjatlar (*buyruqlar, shartnomalar va yuridik tusdagi boshqa hujjatlar*) loyihalarining yuridik texnikasi.

Yuriskonsultlar huquqni qoʻllash faoliyati jarayonida qoʻllaniladigan buyruqlar, farmoyishlar, shartnomalar, talabnomalar, ishonchnomalar, daʼvo arizasi, murojaatlar, yuridik xulosa, bayonnoma, dalolatnoma. Yuriskonsultlar huquqni qoʻllash faoliyati jarayonida mavjud boʻladigan yuridik tusdagi boshqa hujjatlar loyihalari.

Manbalar:

1. Oʻzbekiston Respublikasining Xoʻjalik yurituvchi subʼektlar faoliyatining shartnomaviy-huquqiy bazasi toʻgʻrisida qonuni.
2. Oʻzbekiston Respublikasining Fuqarolik kodeksi.
3. Otaxonov F., Qodirov K., Otaxonov S., Xajiev N. Fuqarolik-huquqiy shartnomalar (amaliy qoʻllanma), -T.: 2010.
4. Najimov M.K., Saydullaev Sh.A. Qonunchilik texnikasi. Oʻquv-uslubiy qoʻllanma. –T.: TDYUI, 2009.
5. Najimov M.K., Saydullaev Sh.A. Qonunchilik texnikasi. Oʻquv qoʻllanma. Qayta ishlangan va toʻldirilgan 2-nashr. –T.: TDYUI, 2009.
6. Tomin V.A. Yuridicheskaya texnika: uchebnoe posobie / V.A.Tomin. — Sankt-Peterburg: Sankt-Peterburgskiy yuridicheskiy institut (filial) Akademii Generalnoy prokuratur Rossiyskoy Federasii, 2015.

Internet resurslari:

1. http://lex.uz.

2-modul. MAʼMURIY TARTIB TAOMILLAR VA PROTSESSUAL QONUNCHILIKNI QOʻLLASHNING OʻZIGA XOS XUSUSIYATLARI

5-mavzu: Oʻzbekiston Respublikasining "Maʼmuriy tartib-taomillar toʻgʻrisida"gi qonunning mazmuni va mohiyati.

Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining “Aholiga davlat xizmatlari koʻrsatishning milliy tizimini tubdan isloh qilish chora-tadbirlari toʻgʻrisida”gi Farmoni xaqida. Davlat xizmatlari koʻrsatish tizimini takomillashtirish masalalari. Davlat xizmatlari koʻrsatishning ayrim turlari yuzasidan Maʼmuriy reglament xaqida. Maʼmuriy reglamentlar va ularning mazmun-mohiyati.

Manbalar:

1. Oʻzbekiston Respublikasining “Maʼmuriy tartib-taomillar toʻgʻrisida”gi Qonuni.
2. Oʻzbekiston Respublikasining “Lisenziyalash, ruxsat berish va xabardor qilish tartib-taomillari toʻgʻrisida”gi Qonuni.
3. Oʻzbekiston Respublikasining Maʼmuriy sud ishlarini yuritish toʻgʻrisidagi kodeksi.

Internet resurslari:

1. http://lex.uz.
2. http://www.gov.uz.

6-mavzu: Oʻzbekiston Respublikasining Maʼmuriy sud ishlarini yuritish toʻgʻrisidagi kodeksining mazmun-mohiyati.

Maʼmuriy sud ishlarini yuritish toʻgʻrisidagi kodeksga kiritilgan oʻzgartish va qoʻshimchalar mazmuni va mohiyati. Maʼmuriy sud ishlarini yuritish toʻgʻrisidagi kodeksga kiritilgan yangi moddalarning yuridik tavsifi va ularning advokat faoliyatidagi ahamiyati. Maʼmuriy sud ishlarini yuritish toʻgʻrisidagi qonunchilikni takomillashtirishning ustuvor yoʻnalishlari.

Manbalar:

1. Oʻzbekiston Respublikasining Maʼmuriy sud ishlarini yuritish toʻgʻrisidagi kodeksi.
2. Oʻzbekiston Respublikasining Qonuni 2020-yil 10-martdagi “Sud ishlarini yuritish tartibi takomillashtirilishi munosabati bilan Oʻzbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga oʻzgartish va qoʻshimchalar kiritish toʻgʻrisida”gi OʻRQ-607-son Qonuni.
3. Oʻzbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi “Sud qarorlarini qayta koʻrish instituti takomillashtirilishi munosabati bilan Oʻzbekiston Respublikasining Maʼmuriy sud ishlarini yuritish toʻgʻrisidagi kodeksiga oʻzgartish va qoʻshimchalar kiritish haqida”gi OʻRQ-662-son Qonuni.
4. Oʻzbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi “Oʻzbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga oʻzgartishlar kiritish toʻgʻrisida”gi OʻRQ-683-son Qonuni.
5. Oʻzbekiston Respublikasining 2021-yil 16-avgustdagi “Er uchastkalarini ajratish va ulardan foydalanish, shuningdek yerlarni hisobga olish va davlat yer kadastrini yuritish tizimi takomillashtirilishi munosabati bilan Oʻzbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga oʻzgartish va qoʻshimchalar kiritish toʻgʻrisida”gi OʻRQ-708-son Qonuni.

Internet resurslari:

1. http://lex.uz.
2. http://www.gov.uz.

7-mavzu: Oʻzbekiston Respublikasining iqtisodiy-protsessual hamda fuqarolik-protsessual qonunchiligiga kiritilgan oxirgi oʻzgartish va qoʻshimchalar.

Iqtisodiy-protsessual va fuqarolik-protsessual kodekslaridagi ohirgi oʻzgartish va qoʻshimchalar mazmun-mohiyati va ularga kiritilgan yangi moddalarning yuridik tavsifi va ahamiyati. Yuridik xizmatlar tomonidan iqtisodiy-protsessual va fuqarolik-protsessual qonunchilikka kiritilgan yangiliklarning mazmun-mohiyatini aholiga yetkazishning ahamiyati. Iqtisodiy-protsessual va fuqarolik-protsessual qonunchilikni takomillashtirishning ustuvor yoʻnalishlari.

Manbalar:

1. Oʻzbekiston Respublikasining Iqtisodiy-protsessual kodeksi.
2. Oʻzbekiston Respublikasining “Oʻzbekiston Respublikasining Iqtisodiy-protsessual kodeksiga oʻzgartish va qoʻshimchalar kiritish toʻgʻrisida”gi Qonuni.
3. Oʻzbekiston Respublikasining Fuqarolik-protsessual kodeksi.
4. Oʻzbekiston Respublikasining “Oʻzbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga oʻzgartishlar kiritish toʻgʻrisida”gi Qonuni.

Internet saytlari

1. http://lex.uz.

2. http://www.gov.uz.

3. https://paruz.uz.

8-mavzu: O'zbekiston Respublikasi jinoyat-protsessual qonunchiligiga kiritilgan oxirgi o'zgartish va qo'shimchalar.

Jinoyat-protsessual kodeksiga kiritilgan o'zgartish va qo'shimchalar mazmuni va mohiyati. Jinoyat-protsessual kodeksiga kiritilgan yangi moddalarning yuridik tavsifi va ularning advokat faoliyatidagi ahamiyati. Jinoyat protsessi bosqichlari. Jinoyat protsessi ishtirokchilari. Himoya, advokat va advokat faoliyati. Himoyalanuvchi huquqlari. Jinoyat-protsessual qonunchiligini takomillashtirishning ustuvor yo'nalishlari.

Manbalar:

1. O'zbekiston Respublikasining Jinoyat-protsessual kodeksi.

2. O'zbekiston Respublikasining "O'zbekiston Respublikasining Jinoyat hamda Jinoyat-protsessual kodekslariga o'zgartish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida"gi Qonuni.

Internet saytlari

1. http://lex.uz.

2. http://www.gov.uz.

3. https://paruz.uz.

9-mavzu: O'zbekiston Respublikasi jinoyat va ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi qonunchiliklariga kiritilgan oxirgi o'zgartish va qo'shimchalar.

Davlatning jinoyatchilikka qarshi kurashish siyosati. Jinoyat kodeksiga kiritilgan o'zgartish va qo'shimchalar mazmuni va mohiyati. Jinoyat kodeksiga kiritilgan yangi moddalarning yuridik tavsifi va ularning advokat faoliyatidagi ahamiyati. Jinoyat, jinoyat uchun jazo, jazo koloniyalari, maxkumlar huquq va majburiyatlari. Jinoyat qonunchiligini takomillashtirishning ustuvor yo'nalishlari.

Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi qonunchiligidagi islohotlar. Ma'muriy javobgarlik tug'risidagi kodeksiga kiritilgan o'zgartish, qo'shimchalar va yangiliklarning ahamiyati.

Manbalar:

1. O'zbekiston Respublikasining Jinoyat kodeksi.

2. O'zbekiston Respublikasining Jinoyat-protsessual kodeksi.

3. O'zbekiston Respublikasining "O'zbekiston Respublikasining Jinoyat hamda Jinoyat-protsessual kodekslariga o'zgartish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida"gi Qonuni.

4. O'zbekiston Respublikasining Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksi.

Internet saytlari

1. http://lex.uz.

2. http://www.gov.uz.

3. https://paruz.uz.

3-modul. MEHNAT QONUNCHILIGIGA RIOYA ETILISHI BILAN BOG'LIQ MASALALAR

10-mavzu: Mehnat haqidagi qonunchilikka rioya etilishi va mehnat intizomini mustahkamlashda yuridik xizmatning o'rni.

Mehnat jamolarida mehnat tartibi. Intizom to'g'risidagi ustav va nizomlar. Xodimning burchlari. Ish beruvchining burchlari. Xodimlarni ularga yuklatilgan mehnat vazifalari bilan tanishtirish. Mehnat intizomini ta'minlash. Korxona ichki mehnat tartibi qoidalari namunasi. Intizomiy jazolar. Intizomiy jazolarni qo'llanish tartibi. Intizomiy jazoning amal qilish muddati. Intizomiy jazoning amal qilish muddati.

Manbalar:

1. O'zbekiston Respublikasi Mehnat kodeksi.

2. O'zbekiston Respublikasining "Kasaba uyushmalari, ularning huquqlari va faoliyatining kafolatlari to'g 'risida"gi Qonuni.

3. O'zbekiston Respublikasining «Aholi bandligi to'g 'risida»gi Qonuni.

4. O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 1998-yil 17-apreldagi 12-sonli "Sudlar tomonidan mehnat shartnomasi (kontrakti)ni bekor qilinishini tartibga soluvchi qonunlarning qo'llanilishi haqida"gi qarori.

5. O'zbekiston Respublikasi Mehnat kodeksiga sharhlar. Mualliflar jamoasi. – T., 2008.

6. Gasanov M.Yu., Sokolov Ye.A. O‘zbekiston Respublikasida mehnat shartnomalari (kontrakt). – T., 1-2-tomlar. 1996.

Internet resurslari:

1. http://lex.uz.
2. http://www.gov.uz.

11-mavzu: Jamoa shartnomasi va ichki mehnat tartibi qoidalarini ishlab chiqish hamda ijrosini ta’minlashda yuridik xizmatning ishtiroki.

Jamoa shartnomasi, jamoa kelishuvlarining tushunchasi va maqsadi. Jamoa shartnomalarining mazmuni va tuzilishi. Jamoa shartnomalari va kelishuvlarining bajarilishini ta’minlash. Jamoa shartnomasi va kelishuvlarini bajarishning kafolatlari. Jamoa shartnomasi va kelishuvlari bajarilishini ta’minlashning huquqiy vositalari. Jamoa shartnomasi va kelishuvi shartlarini buzganlik uchun javobgarlik.

Manbalar:

1. O‘zbekiston Respublikasining Mehnat kodeksi.
2. O‘zbekiston Respublikasining «Kasaba uyushmalar to‘g‘risida»gi Qonuni.
3. O‘zbekiston Respublikasining «Mehnatni muhofaza qilish to‘g‘risida»gi Qonuni.
4. Mehnat huquqiy munosabatlaridan kelib chiqadigan nizolar. Amaliy qo‘llanma. – T., 2016.
5. Mamasiddiqov M., Fayziyev X. Mehnat nizolari va ularni sudda ko‘rish xususiyatlari. Ilmiy-amaliy qo‘llanma. – T., 2016.

Internet resurslari:

1. http://lex.uz.
2. http://www.gov.uz.

12-mavzu: Mehnat shartnomasini tuzish, unga o‘zgartirish kiritish va bekor qilishning ayrim masalalari. O‘rindoshlik asosida ishlashning o‘ziga xos xususiyatlari.

Mehnat shartnomasi tushunchasi va turlari. Mehnat shartnomasi taraflarining moddiy javobgarligi. Mehnat shartnomalarini tuzish, o‘zgartish va bekor qilish tartibi. Xodimlar vakillik organlarining huquqlari. Mehnat shartnomasini bekor qilish asoslari. Mehnat shartnomasini xodimning va ish beruvchining tashabbusi bilan bekor qilish asoslari va tartibi. Mehnat shartnomasining taraflar ixtiyoriga bog‘liq bo‘lmagan holatlar bo‘yicha bekor qilinishi.

Manbalar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Mehnat kodeksi.
2. O‘zbekiston Respublikasining “Kasaba uyushmalari, ularning huquqlari va faoliyatining kafolatlari to‘g ‘risida”gi Qonuni.
3. O‘zbekiston Respublikasining «Aholi bandligi to‘g ‘risida»gi Qonuni.
4. O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 1998-yil 17-apreldagi 12-sonli “Sudlar tomonidan mehnat shartnomasi (kontrakti)ni bekor qilinishini tartibga soluvchi qonunlarning qo‘llanilishi haqida”gi qarori.
5. Gasanov M.Yu., Sokolov Ye.A. O‘zbekiston Respublikasida mehnat shartnomalari (kontrakt). – T., 1-2-tomlar. 1996.

Internet resurslari:

1. http://lex.uz.
2. http://www.gov.uz.

13-mavzu: Ishga tiklash haqidagi nizolarni sudda ko‘rishning alohida xususiyatlari.

Ishga tiklash to‘g‘risidagi nizolar bo‘yicha da’vo arizasi va davlat boji. Ishga tiklash to‘g‘risidagi nizolarni sudda ko‘rishga oid protsessual muddatlar. Ishga tiklash to‘g‘risidagi nizolar bo‘yicha uchinchi shaxslar ishtiroki. Ishga tiklash to‘g‘risidagi ishlarda kelishuv bitimi tuzish tartibi. Ishga tiklash to‘g‘risidagi nizolar bo‘yicha sud qarorining qaytarma ijrosi.

Manbalar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Mehnat kodeksi.
2. O‘zbekiston Respublikasining “Kasaba uyushmalari, ularning huquqlari va faoliyatining kafolatlari to‘g ‘risida”gi Qonuni.
3. O‘zbekiston Respublikasining «Aholi bandligi to‘g ‘risida»gi Qonuni.

4. O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 1998-yil 17-apreldagi 12-sonli “Sudlar tomonidan mehnat shartnomasi (kontrakti)ni bekor qilinishini tartibga soluvchi qonunlarning qo‘llanilishi haqida”gi qarori.

5. Gasanov M.Yu., Sokolov Ye.A. O‘zbekiston Respublikasida mehnat shartnomalari (kontrakt). – T., 1-2-tomlar. 1996.

Internet resurslari:

1. http://lex.uz.
2. http://www.gov.uz.

14-mavzu: Yangi tahrirdagi Mehnat kodeksidagi yangiliklar.

Yangi tahrirdagi Mehnat kodeksi qabul qilinishining dolzarbligi. Yakka tartibdagi mehnatga oid munosabatlar va ular bilan bevosita bog‘liq ijtimoiy munosabatlarni huquqiy tartibga solishning asosiy prinsiplari. Yangi tahrirdagi Mehnat kodeksini ishlab chiqishda xorijiy davlatlar va xalqaro tashkilotlar tajribasi. Mehnat munosabatlarini tartibga soluvchi alohida xususiyatlar va sharoitlar.

Manbalar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Mehnat kodeksi (yangi tahriri).
2. O‘zbekiston Respublikasining “Kasaba uyushmalari, ularning huquqlari va faoliyatining kafolatlari to‘g ‘risida”gi Qonuni.
3. O‘zbekiston Respublikasining “Aholi bandligi to‘g ‘risida”gi Qonuni.

Internet resurslari:

1. http://lex.uz.
2. http://www.gov.uz.

4-modul. INTELLEKTUAL MULK HUQUQI OB’EKTLARINING HUQUQIY MUHOFAZASI

15-mavzu: Kompleks tadbirkorlik litsenziyasi shartnomasi va uning asosiy qoidalari.

Kompleks tadbirkorlik lisenziyasi shartnomasi, kompleks tadbirkorlik lisenziyasi shartnomasining shakli va uni ro’yxatga olishga qo’yiladigan talablar, kompleks tadbirkorlik bo’yicha qo’shimcha lisenziya, kompleks tadbirkorlik lisenziyasi shartnomasi bo’yicha haq to’lash shakli, lisenziarning majburiyatlari, lisenziarning majburiyatlari, kompleks tadbirkorlik lisenziyasi shartnomasining cheklaydigan shartlari, lisenziarning lisenziatga qo’yiladigan talablar bo’yicha javobgarligi, kompleks tadbirkorlik lisenziyasi shartnomasini o’zgartirish, kompleks tadbirkorlik lisenziyasi shartnomasini bekor qilish, taraflar o’zgarganida kompleks tadbirkorlik lisenziyasi shartnomasining o’z kuchida qolishi, firma nomi o’zgarganida kompleks tadbirkorlik lisenziyasi shartnomasining o’z kuchida qolishi, lisenziya kompleksiga kiradigan alohida huquqning bekor bo’lish oqibatlari.

Manbalar:

1. O’zbekiston Respublikasi fuqarolik kodeksi.
2. “Tovar belgilari, xizmat ko‘rsatish belgilari va tovar kelib chiqqan joy nomlari to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Qonuni.
3. O‘zbekiston Respublikasi Davlat patent idorasi direktorining 2009-yil 24-iyun, 72-son “Tovar belgisi va xizmat ko‘rsatish belgisini ro‘yxatdan o‘tkazish uchun talabnoma tuzish, topshirish va ko‘rib chiqish qoidalarini tasdiqlash to‘g‘risida”gi buyrug‘i (ro‘yxat raqami 1988, 2009-yil 29-iyul).

Internet resurslari:

1. http://lex.uz.
2. http://www.gov.uz.

16-mavzu: Elektron hisoblash mashinalari uchun yaratilgan dasturlar va ma’lumotlar bazalarining huquqiy himoyasi.

Huquqiy himoya obyekti. EHM uchun yaratilgan dasturlar yoki ma’lumotlar bazalariga nisbatan mualliflik huquqini e’tirof etish shartlari. Mualliflik huquqining amal qilish muddatlari. Mualliflik, shaxsiy va mulkiy huquqlar. Mulkiy huquqlarni o‘zgalarga o‘tkazish. Xizmat vazifalarini bajarish tartibida yaratilgan EHM uchun dastur yoki ma’lumotlar bazasiga bo‘lgan mulkiy huquqlar. EHM uchun yaratilgan dasturlar va ma’lumotlar bazalarini ro‘yxatdan o‘tkazish huquqi hamda ularni ro‘yxatdan o‘tkazish. EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma’lumotlar bazasini boshqa davlatlarda ro‘yxatdan o‘tkazish. EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma’lumotlar bazasidan huquq egasi bilan tuzilgan shartnoma asosida foydalanish. EHM uchun yaratilgan dasturlar yoki ma’lumotlar bazalaridan erkin nusxa olish va ularning adaptatsiyasi. EHM uchun

yaratilgan dasturlar yoki ma’lumotlar bazalaridan erkin nusxa olish va ularning adaptatsiyasi. Mualliflik huquqini muhofaza qilish. Mualliflik huquqini muhofaza qilish. Chet ellik yuridik va jismoniy shaxslarning huquqlari.

Manbalar:

1. O’zbekiston Respublikasi fuqarolik kodeksi.
2. “Elektron hisoblash mashinalari uchun yaratilgan dasturlar va ma’lumotlar bazalarining huquqiy himoyasi to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Qonuni.

Internet resurslari:

1. http://lex.uz.
2. http://www.gov.uz.

17-mavzu: Oshkor etilmagan axborot (nou-xau) va uni muhofaza qilish masalalari.

Oshkor etilmagan axborotni muhofaza qilish huquqi, oshkor etilmagan axborotdan noqonuniy foydalanganlik uchun javobgarlik, oshkor etilmagan axborotni noqonuniy foydalanishdan muhofaza qilish huquqining boshqa shaxsga o’tishi.

Manbalar:

1. O’zbekiston Respublikasi fuqarolik kodeksi.
2. O’zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 3-dekabrdagi “Ilmiy va ilmiy-texnik faoliyatning istiqbolli yutuqlarini joriy qilishning samarali mexanizmlarini tatbiq etish chora-tadbirlari to’g’risida”gi 979-sonli Qarori.

Internet resurslari:

1. http://lex.uz.
2. http://www.gov.uz.

18-mavzu: Internetda intellektual mulk huquqlarini huquqiy himoya qilish muammolari, internet jahon axborot tarmog‘idagi faktlarni tasdiqlash.

Intellektual mulk huquqlarinini Internetda huquqiy himoya qilish muammolari. Internet tarmog’ida intellektual mulkni himoya qilish shakllari. Internet tarmog`ida intellektual huquqlarni buzganlik uchun javobgarlik choralari.

Manbalar:

1. O’zbekiston Respublikasi fuqarolik kodeksi.
2. O’zbekiston Respublikasi fuqarolik processual kodeksi.
3. O‘zbekiston Respublikasining Ma’muriy javobgarlik to‘g‘Risidagi kodeksi.

Internet resurslari:

1. http://lex.uz.
2. http://www.gov.uz.

5-modul. SHARTNOMAVIY-HUQUQIY VA TALABNOMA-DA’VO ISHLARINI YURITISH, MULKIY HAMDA BOSHQA MANFAATLARNI HIMOYA QILINISHINI TA’MINLASH

19-mavzu: Yuridik xizmatlarning shartnomalarni tuzish, bajarish, o‘zgartirish va bekor qilishga oid funksiyalari.

Yuridik xizmat tomonidan shartnomalar loyihalari va ular bilan bog‘liq huquqiy tusdagi boshqa hujjatlarning qonun hujjatlari talablariga muvofiqligini tekshirish va huquqiy xulosa berish tartibi. Shartnomalarini tuzish, bajarish, o‘zgartirish va bekor qilishning belgilangan tartibiga rioya etilishini nazorat qilish. Davlat organi va tashkiloti tomonidan tuzilgan shartnomalarni zarur darajada bajarish va shartnomaviy munosabatlarni takomillashtirish yuzasidan takliflar ishlab chiqishda ishtirok etish. Majburiyatlar bajarilishini fuqarolik-huquqiy ta’minlash tushunchasi, sivilistik ahamiyati va roli.

Manbalar:

1. O‘zbekiston Respublikasining Fuqarolik Kodeksi. Birinchi va ikkinchi qismlar.

3. O‘zbekiston Respublikasining “Xo‘jalik yurituvchi subyektlar faoliyatining shartnomaviy-huquqiy bazasi to‘g‘risida”gi Qonuni.

4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston respublikasining fuqarolik qonunchiligini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmoyishi.

5. Otaxonov F.X. Shartnomalar, da’vo arizalari va hakamlik sudlari /Amaliy qo‘llanma. – T.: «Adolat», 2016.

Internet resurslari:

1. http://lex.uz.
2. http://www.gov.uz.
3. https://www.minjust.uz.

20-mavzu: Shartnomaviy munosabatlardan kelib chiqadigan majburiyatlarni bajarilishini ta’minlashda yuridik xizmatning o‘rni.

Majburiyatlar bajarilishini fuqarolik-huquqiy ta’minlash tushunchasi, sivilistik ahamiyati va roli, majburiyatlar bajarilishini fuqarolik-huquqiy ta’minlash usullariga ilmiy doktorinal yondoshuvlar va turlanishi, majburiyatlar bajarilishini fuqarolik-huquqiy ta’minlashning an’anaviy usullari, majburiyatlar bajarilishini ta’minlashning zamonaviy usullari.

Manbalar:

1. O‘zbekiston Respublikasining Fuqarolik protsessual kodeksi.
2. O‘zbekiston Respublikasining Iqtisodiy-protsessual kodeksi.
3. O‘zbekiston Respublikasining “Xo‘jalik yurituvchi sub’ektlar faoliyatining shartnomaviy-huquqiy bazasi to‘g‘risida” Qonuni.
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 14-sentabrdagi “Shartnomaviy munosabatlarni tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-6313-sonli Farmoni.
5. Raximov D. Majburiyatlar bajarilishini fuqarolik-huquqiy ta’minlash usullari: Monografiya. – T., 2018.
6. Raximov D. Majburiyatlar bajarilishini fuqarolik-huquqiy ta’minlash: Monografiya. – T., 2021.

Internet resurslari:

1. http://old.lex.uz.
2. https://paruz.uz.
3. https://www.minjust.uz.

21-mavzu: Yuridik xizmat tomonidan mulkni saqlash bo‘yicha huquqiy ta’minlash ishlarini tashkil qilish.

Yuridik xizmat tomonidan mulkni saqlash masalalari bo‘yicha huquqiy tusdagi hujjatlar loyihalarining qonun hujjatlariga muvofiqligini tekshirish va ularni tayyorlashda ishtirok etish tartibi. Davlat organi va tashkilotida mulkning talon-toroj qilinishi, kamomad va noishlab chiqarish xarajatlarining kelib chiqishi sabablari va sharoitlarini tahlil qilish va ularni bartaraf etish choralarini ko‘rishda yuridik xizmat ishtiroki. Moddiy boyliklar va pul mablag‘larini hisobdan chiqarish to‘g‘risidagi hujjatlar loyihalari, shuningdek qonun buzilishlari va suiiste’mollar aniqlangan auditorlik tekshiruvlari va xatlovdan o‘tkazish dalolatnomalari bo‘yicha huquqiy xulosalar berish tartibi.

Manbalar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 10-fevraldagi “Qonun hujjatlarni ijrosini samarali tashkil etishda davlat boshqaruvi organlari va mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlari rahbarlarining shaxsiy javobgarligini kuchaytirishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PF-6166-son Farmoni.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 19-yanvardagi “Yuridik xizmat faoliyatini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-2733-son Qarori.
3. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 1-maydagi “O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “YUridik xizmat faoliyatini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” 2017-yil 19-yanvardagi PQ-2733-son qarorini amalga oshirish chora-tadbirlari haqida”gi 250-son qarori.

Internet resurslari:

1. http://lex.uz.
2. http://www.gov.uz.
3. https://www.minjust.uz.

22-mavzu: Yuridik xizmatning da’vo ishlarini olib borish, mulkiy va boshqa manfaatlarni huquqiy himoya qilish funksiyasi. Yuridik xizmatning tekshirishlar, taftishlar va xatlovlarda hamda ularga oid hujjatlar bo‘yicha huquqiy xulosalar berishdagi ishiroki.

Yuridik xizmat tomonidan da’vo ishlarini olib borish tushunchasi va mohiyati. Davlat organi va tashkiloti vakili sifatida ishonchnomani rasmiylashtirish, sud majlisida ishtirok etish va munozaralarda ishtirok etish. Sudning hal qiluv qarori, qarori yoki ajrimining qonuniy va asosliligini tekshirish to‘g‘risida apellyatsiya yoki kassatsiya, nazorat shikoyatlarini tayyorlash va tegishli sudga yuborish. Sud hujjatlari va boshqa organlar hujjatlari ijrosini nazorat qilish va uni tezroq bajarilishi uchun barcha qonuniy choralarni ko‘rish.

Yuridik xizmatlarning davlat organi va tashkilotida, shuningdek uning tizimiga kiradigan tuzilmalarda yoki davlat organi va tashkiloti tomonidan o‘tkaziladigan tekshirishlar, taftishlar va xatlovlarda, shuningdek ularning yakunlari bo‘yicha hujjatlarni ko‘rib chiqishda ishtirok etish hamda aniqlangan huquqbuzarliklar yuzasidan huquqiy xulosalar berish funksiyalari. Tekshirilayotgan xo‘jalik yurituvchi sub’ektlarning huquqlari va majburiyatlari. Xo‘jalik yurituvchi sub’ektlar faoliyatini tekshirish chog‘ida nazorat qiluvchi organlar mansabdor shaxslarining huquqlari va majburiyatlari. Xo‘jalik yurituvchi sub’ektlar faoliyatiga aralashmaslikni kafolatlash. Nazorat qiluvchi organlar mansabdor shaxslarining harakatlari va qarorlari ustidan shikoyat qilish. Xo‘jalik yurituvchi sub’ektlar faoliyatini davlat tomonidan nazorat qilish to‘g‘risidagi qonunchilikni buzganlik uchun javobgarlik.

Manbalar:

1. O‘zbekiston Respublikasining Fuqarolik kodeksi.
2. O‘zbekiston Respublikasining Fuqarolik protsessual kodeksi.
3. O‘zbekiston Respublikasining “Sudlar to‘g‘risida”gi Qonuni.
4. O‘zbekiston Respublikasining Iqtisodiy protsessual kodeksi.
5. O‘zbekiston Respublikasining “Davlat boji to‘g‘risida”gi Qonuni.
6. O‘zbekiston Respublikasining “Xo‘jalik yurituvchi sub’ektlar faoliyatini davlat tomonidan nazorat qilish to‘g‘risida” Qonuni.
7. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 19-yanvardagi “Yuridik xizmat faoliyatini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-2733-son qarori.
8. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 29-yanvardagi “Davlat organlari bilan munosabatlarda fuqarolar va tadbirkorlik sub’ektlari huquqlarining samarali himoya etilishini ta’minlash hamda aholining sudlarga bo‘lgan ishonchini yanada oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-107-sonli Qarori.

Internet resurslari:

1. http://lex.uz.
2. http://www.gov.uz.
3. https://my.sud.uz.

6-modul. YURIDIK XIZMATLAR FAOLIYATIDA XALQARO-HUQUQIY STANDARTLAR

23-Mavzu: Inson huquqlarini himoya qilish bo‘yicha xalqaro va milliy mexanizmlar

Inson huquqlariga oid xalqaro-huquqiy hujjatlar mazmun mohiyati. Inson huquqlarini himoya qilish bo‘yicha xalqaro mexanizmlar: BMT, YeHHT, Yevropa Kengashi. Inson huquqlarini himoya qilish bo‘yicha milliy mexanizmlar. BMTning shartnomaviy organlari faoliyati. Inson huquqlarini himoya qilishda mintaqaviy hamkorlik: shartnomalar, institutlar, tartib-taomillar. Inson huquqlarini ta’minlashda milliy institutlarning roli va ahamiyati. Inson xuquqlarini himoya qilishda xalqaro va milliy fuqarolik jamiyati institutlarining o‘rni va rolining ahamiyati.

Manbalar:

1. Inson huquqlari Umumjahon deklaratsiyasi. 1948.
2. Fuqarolik va siyosiy huquqlar to‘g‘risidagi xalqaro pakt. 1966.
3. Insonning iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy huquqlari to‘g‘risidagi xalqaro pakt. 1966.
4. Ayollarga nisbatan kamsitishning barcha shakllarini bartaraf etish to‘g‘risidagi BMT konvensiyasi. 1979.
5. Qiynoqlarga hamda muomala va jazolashning boshqa shafqatsiz, g‘ayriinsoniy yoki qadr-qimmatni kamsituvchi turlariga qarshi BMT konvensiyasi. 1984.
6. Bola huquqlari to‘g‘risidagi BMT konvensiyasi. 1989.

7. Nogironlar huquqlari to‘g‘risidagi konvensiya. 2006.

8. Barcha mehnatkash-migrantlar va ularning oila a’zolarini himoya qilish to‘g‘risidagi xalqaro konvensiya. 1990.

9. Fuqarolik va siyosiy huquqlar to‘g‘risidagi xalqaro paktga birinchi fakultativ bayonnoma. 1966.

10. Odam savdosi, bolalar fohishabozligi va bolalar pornografiyasi masalalari bo‘yicha bola huquqlari to‘g‘risidagi konvensiyaga fakultativ bayonnoma. 2000.

11. Bolalarning qurolli mojarolarda ishtirok etishiga taalluqli bola huquqlari to‘g‘risidagi konvensiyaga fakultativ bayonnoma. 2000.

12. Хелсинкский заключителный акт первого саммита глав государств и правительств государств-участников СБСЕ. 1975.

13. Договорная система ООН по правам человека (Рев.1) /Изложение фактов № 30/Рев.1 – ООН, Нъю-Йорк и Женева, 2012.

14. Процедура подачи и рассмотрения индивидуалных жалоб в соответствии с договорами ООН по правам человека/Изложение фактов № 7/Рев.2 – ООН, Нью-Йорк и Женева, 2013.

15. Националные механизмы по подготовке докладов и осуществлению последующей деятельности: Практическое руководство по эффективному взаимодействию государств с международными правозащитными механизмами. – ООН, Нью-Йорк и Женева, 2016.

16. Националные механизмы по подготовке докладов и осуществлению последующей деятельности: Исследование по вопросу о взаимодействии государств с международными правозащитными механизмами. – ООН, Нью-Йорк и Женева, 2016.

17. Организация общественного контроля за исполнением законов в Республике Узбекистан /А.Х. Саидов, Ф.Х. Бакаева, М.А. Тиллабаев. – Т., 2017.

Internet resurslari:

1. http://old.lex.uz.
2. https://paruz.uz.
3. https://www.minjust.uz.

24-Mavzu: Milliy qonunchilik va xalqaro mehnat standartlarga muvofiq kafolatlangan mehnat huquqlarini ta’minlash masalalari

Xalqaro mehnat standarti tushunchasi, turlari va xalqaro huquqiy yordam ko‘rsatish mexanizmlari. Xalqaro mehnat tashkiloti Birlashgan Millatlar Tashkiloti ixtisoslashgan muassasasi sifatida. O‘zbekiston Respublikasining Xalqaro mehnat tashkiloti bilan hamkorligining o‘ziga xos xususiyatilari. Xalqaro mehnat tashkilotining O‘zbekiston qo‘shilgan xalqaro Konvensiyalarining bajarilishi.

Manbalar:

1. Inson huquqlari Umumjahon deklaratsiyasi. 1948.

2. Fuqarolik va siyosiy huquqlar to‘g‘risidagi xalqaro pakt. 1966.

3. Insonning iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy huquqlari to‘g‘risidagi xalqaro pakt. 1966.

4. Ayollarga nisbatan kamsitishning barcha shakllarini bartaraf etish to‘g‘risidagi BMT konvensiyasi. 1979.

5. Qiynoqlarga hamda muomala va jazolashning boshqa shafqatsiz, g‘ayriinsoniy yoki qadr-qimmatni kamsituvchi turlariga qarshi BMT konvensiyasi. 1984.

6. Bola huquqlari to‘g‘risidagi BMT konvensiyasi. 1989.

7. Nogironlar huquqlari to‘g‘risidagi konvensiya. 2006.

8. Barcha mehnatkash-migrantlar va ularning oila a’zolarini himoya qilish to‘g‘risidagi xalqaro konvensiya. 1990.

9. Fuqarolik va siyosiy huquqlar to‘g‘risidagi xalqaro paktga birinchi fakultativ bayonnoma. 1966.

10. Odam savdosi, bolalar fohishabozligi va bolalar pornografiyasi masalalari bo‘yicha bola huquqlari to‘g‘risidagi konvensiyaga fakultativ bayonnoma. 2000.

11. Bolalarning qurolli mojarolarda ishtirok etishiga taalluqli bola huquqlari to‘g‘risidagi konvensiyaga fakultativ bayonnoma. 2000.

12. Хелсинкский заключителный акт первого саммита глав государств и правителств государств-участников СБСЕ. 1975.
13. Договорная система ООН по правам человека (Рев.1) /Изложение фактов № 30/Рев.1 – ООН, Нъю-Йорк и Женева, 2012.
14. Процедура подачи и рассмотрения индивидуалных жалоб в соответствии с договорами ООН по правам человека/Изложение фактов № 7/Рев.2 – ООН, Нью-Йорк и Женева, 2013.
15. Националные механизмы по подготовке докладов и осуществлению последующей деятельности: Практическое руководство по эффективному взаимодействию государств с международными правозащитными механизмами. – ООН, Нью-Йорк и Женева, 2016.
16. Националные механизмы по подготовке докладов и осуществлению последующей деятельности: Исследование по вопросу о взаимодействии государств с международными правозащитными механизмами. – ООН, Нью-Йорк и Женева, 2016.
17. Организация общественного контроля за исполнением законов в Республике Узбекистан /А.Х. Саидов, Ф.Х. Бакаева, М.А. Тиллабаев. – Т., 2017.

Internet resurslari:

1. http://old.lex.uz.
2. https://paruz.uz.
3. https://www.minjust.uz.

25-Mavzu: Xalqaro shartnomalarning Oʻzbekiston Respublikasi huquqiy tizimidagi ahamiyati

“Xalqaro shartnomalar huquqi” tushunchasi. Xalqaro shartnomalarda tomonlar. Xalqaro shartnomalarni tuzish bosqichlari. Xalqaro shartnomalarda izoh. Xalqaro shartnomalarning kuchga kirishi, e’lon qilinishi va roʻyxatga olinishi. Xalqaro shartnomaning shakli, tuzilishi va tili. Xalqaro shartnomaning amal qilishi. Xalqaro shartnomaning haqiqiy yoki haqiqiy emasligining shartlari. Xalqaro shartnomaning bekor qilinishi. Xalqaro shartnomaning toʻxtatib qoʻyilishi. Oʻzbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalarining milliy huquqiy tizimdagi oʻrni.

Manbalar:

1. Oʻzbekiston Respublikasining “Oʻzbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalari toʻgʻrisida”gi Qonuni / https://lex.uz/docs/-4193761.
2. Huquqni muhofaza qilish organlariga oid xalqaro hujjatlar. Toʻplam. Mas’ul muharrir A.X.Saidov. – T., 2004.
3. Xalqaro huquqiy yordam koʻrsatish boʻyicha xalqaro shartnomlar toʻplami. O.Sulaymanov, – T., 2017.
4. Moʻminov A., Tillaboev M. Inson huquqlari. Darslik. /Mas’ul muharrir A.X.Saidov - T.: Adolat, 2013.
5. Lukashuk I.L. Saidov A.X. Hozirgi zamon xalqaro huquqi. Darslik. –T.: Adolat, 2006.
6. Умарахунов И.М. Международная договорно-правовая практика Республики Узбекистан. – Т., 2003.
7. Сборник международных договоров. ООН. Ню-Йорк, Женева. 1994.
8. Oʻzbekiston Respublikasi va Inson xuquqlari boʻyicha xalqaro shartnomalar. Mas’ul muh. prof. A.Saidov. – T., 2002.

Internet resurslari:

1. www.parliament.gov.uz.
2. www.senate.gov.uz.
3. www.minjust.uz.
4. www.uzmarkaz.uz.
5. www.nhrc.uz.
6. www.ombudsman.gov.uz.
7. www.un.org.
8. www.ohchr.org.
9. www.unesco.org.

10. www.childrenrights.net.
11. www.untreaty.un.org.

26-Mavzu: Xalqaro arbitraj va Arbitraj kelishuvi

Arbitraj. Arbitraj muassasasi. Arbitr. Arbitraj sudi. Arbitraj sudining mustaqilligi. Yozma xabarlarni olish. E'tiroz bildirish huquqidan voz kechish. Arbitraj kelishuvi. Arbitraj sudining tarkibi va yurisdiksiyasi. Rad etish uchun asoslar va rad etish tartib-taomili. Ta'minlash choralari va dastlabki qarorlar. Arbitraj muhokamasini yuritish. Arbitrajning hal qiluv qarorini qabul qilish va muhokamani tugatish. Arbitrajning hal qiluv qarori ustidan shikoyat qilish. Arbitrajning maxfiyligi.

Manbalar:

1. O'zbekiston Respublikasining "Xalqaro tijorat arbitraji to'g'risida"gi Qonuni.

Internet resurslari:

1. www.parliament.gov.uz.
2. www.senate.gov.uz.
3. www.minjust.uz.

7-modul. YURIDIK XIZMAT XODIMLARIGA QO'YILADIGAN ZAMONAVIY TALABLAR

27-mavzu: Yuridik xizmatlar faoliyatida shaxslararo munosabatlar va muloqot psixologiyasi.

Jamoadagi konfliktli vaziyatlar, ularni bartaraf etish imkoniyatlari. Muloqot qonuniyatlari va o'zaro bog'liq jihatlari. Inson muloqot jarayonining mohiyati. Muloqotning vazifalari. muloqotning maqsadiga ko'ra funksiyalari. Muloqot turlari. Bevosita va bilvosita muloqotlar. Muloqot shakl (usul)lari. Muloqotning psixologik vositalari. Muloqot jarayonidagi psixologik to'siqlar. Muloqot madaniyati. Shaxslararo munosabatlarni o'rnatishda nutq madaniyati. Muomalaning noverbal vositalari.

Manbalar:

1. Maxmudov I.I. Boshqaruv psixologiyasi. O'quv qo'llanma. – T., 2006.
2. Xojimatova M. Nutq san'ati. O'quv qo'llanma.–T., Yangi asr avlodi, 2011.

Internet resurslari:

1.www.expert.psychology.ru.
2.www.psycho.all.ru.
3.www.psychology.net.ru.
4.www.psy.piter.com.

28-mavzu: Nizoli vaziyatlar va jamoda nizolarni hal etishning samarali usullari.

Nizoli vaziyatlarning (konflikt) tuzilishi. Guruhlararo munosabatning texnologiyasi. O'zaro bir-biridan kutish. Shaxs, maqsad, motiv. Tashkillashtirilgan ziddiyatlar. Insoniy muloqotlar psixologiyasi. Shaxlararo muloqotning shaxs rivojlanishida tutgan o'rni. Muloqotning psixologik vositalari. Muloqot va unga o'rgatish muammolari.

Manbalar:

1. Maxmudov I.I. Boshqaruv psixologiyasi. O'quv qo'llanma. – T., 2006.
2. Xojimatova M. Nutq san'ati. O'quv qo'llanma.–T., Yangi asr avlodi, 2011.

Internet resurslari:

1.www.expert.psychology.ru.
2.www.psycho.all.ru.
3.www.psychology.net.ru.
4.www.psy.piter.com.